

ІТ-СЕКТОР УКРАЇНИ В СТРАТЕГІЯХ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

Державний торговельно-економічний університет,
кафедра світової економіки,
вул. Кіото, 19, Київ,
02156, Україна,
тел.: 044 513 33 48,
¹e-mail: l.kudyrko@knute.edu.ua,
ORCID: 0000-0002-9089-7223

²e-mail: durectorij@gmail.com,
ORCID : 0009-0008-1230-2985

Анотація. Формування та розвиток ІТ-сектору в Україні є важливою складовою стратегії підвищення конкурентоспроможності національної економіки в умовах глобальних викликів. Висвітлено підходи до поняття цифровізації та цифрової трансформації, а також основні наслідки цифровізації на національну економіку.

Метою статті є розкриття ролі ІТ-сектору у підвищенні конкурентоспроможності національної економіки в контексті глобальних трендів цифрової трансформації. В статті було використано *методи* аналізу та синтезу, елементи інституційного підходу, компаративного аналізу на основі даних національних та міжнародних статистичних служб, міжнародних рейтингів

Ідентифіковано, що розвиток ІТ-сектору в умовах розгортання Індустрії 4,0 є важливим фактором підвищення міжнародної конкурентоспроможності в умовах загострення конкуренції на світових ринках товарів та послуг. Це зумовлено його впливом на економічне зростання, інновації, зайнятість та експорт, загальним позитивним макроекономічним ефектом на всі сфери та сектори національного господарства

Виявлено, що розвиток ІТ-сфери потребує певних організаційних та інституційних умов для функціонування, зокрема через формування ІТ-кластерів. Обґрунтовано, що важливим є урахування специфіки кожної країни, включаючи рівень розвитку економіки, науково-технічний потенціал, регуляторне середовище та інші фактори. Аналіз новітніх глобальних трендів щодо розвитку ІТ-кластерів засвідчив, що лідерами у цій галузі є здебільшого економічно розвинені країни. Ідентифіковано комплекс ендегенних та екзогенних факторів успішного розвитку ІТ-кластерів, зокрема наявність висококваліфікованих кадрів, доступ бізнесу до фінансування, наявність сприятливої екосистеми, співпраця між бізнесом, владою та науково-дослідними установами. Виявлено, що Україна має потенціал розвитку ІТ-кластерів, що може сприяти підвищенню її конкурентоспроможності у глобальному вимірі. На основі аналізу статистики зовнішньої торгівлі доведено, що саме ІТ сектор став галуззю, що забезпечила стійке нахождение валютних ресурсів від експорту послуг навіть в умовах війни. *Теоретична значимість* дослідження полягає у розробці методологічних положень щодо необхідності та можливості трансформації концепту економічного зростання для економік відкритого типу: від орієнтації на природні ресурси та дешеву робочу до інноваційно орієнтованої економіки. Практична цінність зумовлена визначенням комбінаторного впливу факторів як ендегенного, так і екзогенного походження для забезпечення модернізації регуляторної політики щодо ІТ-сектору в Україні

Ключові слова: ІТ-кластер, конкурентоспроможність, національна економіка, цифрова трансформація, цифровізація, інновації, технологічний розвиток, глобалізація, підприємництво.

Kudyrko L.P.¹, Shevchenko D. S.²

IT SECTOR OF UKRAINE IN STRATEGIES TO IMPROVE THE
COMPETITIVENESS OF THE NATIONAL ECONOMY

State University of Trade and Economics,
Department of International Economics, 19
Kyoto str., Kyiv,
02156, Ukraine,
tel.: 044 513 33 48,
¹e-mail: l.kudyrko@knu.edu.ua,
ORCID: 0000-0002-9089-7223

²e-mail: durectorij@gmail.com,
ORCID: 0009-0008-1230-2985

Abstract. The formation and development of the IT sector in Ukraine is an important component of the strategy to increase the competitiveness of the national economy in the face of global challenges. Approaches to the concept of digitalization and digital transformation, as well as the main consequences of digitalization on the national economy, are highlighted.

The purpose of the article is to reveal the role of the IT sector in increasing the competitiveness of the national economy in the context of global trends in digital transformation. The article used the methods of analysis and synthesis, elements of the institutional approach, comparative analysis based on data from national and international statistical services, international ratings.

It has been identified that the development of the IT sector in the context of the deployment of Industry 4.0 is an important factor in increasing international competitiveness in the context of intensifying competition in the world markets of goods and services. This is due to its impact on economic growth, innovation, employment and exports, the general positive macroeconomic effect on all spheres and sectors of the national economy

It was revealed that the development of the IT sphere requires certain organizational and institutional conditions for functioning, in particular through the formation of IT clusters. It is justified that it is important to take into account the specifics of each country, including the level of economic development, scientific and technical potential, regulatory environment and other factors.

The analysis of the latest global trends in the development of IT clusters proved that the leaders in this field are mostly economically developed countries. A complex of endogenous and exogenous factors for the successful development of IT clusters has been identified, in particular, the availability of highly qualified personnel, business access to financing, the presence of a favorable ecosystem, cooperation between business, government and research institutions. It was found that Ukraine has the potential to develop IT clusters, which can contribute to increasing its competitiveness in the global dimension. Based on the analysis of foreign trade statistics, it has been proven that the IT sector has become the industry that has ensured the stable availability of foreign exchange resources from the export of services even in war conditions. The theoretical significance of the study lies in the development of methodological provisions on the need and possibility of transforming the concept of economic growth for open economies: from a focus on natural resources and cheap labor to an innovation-oriented economy. The practical value is due to the determination of the combinatorial influence of factors of both endogenous and exogenous origin to ensure the modernization of regulatory policy for the IT sector in Ukraine.

Keywords: IT cluster, competitiveness, national economy, digital transformation, digitalization, innovation, technological development, globalization, entrepreneurship.

Вступ. Інформаційні технології (ІТ) давно стали невід'ємною складовою сучасного суспільства та економіки, а ІТ-індустрія є однією з найбільш перспективних галузей[1-2]. Україна традиційно позиціонувалась в системі світогосподарських зв'язків як держава, що використовує свій ресурсно - сировинний потенціал та здатна

запропонувати на світові ринки лише продукцію АПК та метали. Нові виклики XXI століття формують запит на модернізацію структури виробництва та експорту та висувають на перший план необхідність формування галузей та секторів економіки, які відповідають постіндустріальній епосі та завданням Індустрії 4,0. Розвиток ІТ-сектору, зокрема через створення ІТ-кластерів, та його взаємодія з державними та громадськими організаціями є пріоритетом в стратегії підвищення міжнародної конкурентоспроможності національної економіки [3].

Особливого значення ІТ індустрія відіграє нині в умовах війни України з РФ. ІТ стали єдиною сферою експорту, яка виросла попри повномасштабну війну. За минулий 2022 рік дохід від експорту ІТ-послуг зріс на 5,85% і приніс 7,3 млрд дол США. Це на 406 мільйонів більше, ніж у 2021 році [4]. Зауважимо, що в 2021 році, в умовах активного впливу COVID-19 на перебіг економічних процесів в Україні та світі, зростання було 38%. У 2022 році за прогнозами динаміка могла б бути не менш вражаючою, разом з тим вторгнення Росії внесло свої корективи.

Розвиток цифрових технологій, глобалізація економіки, інтенсифікація технологічних процесів, посилення прямого та латентного суперництва за глобальні ресурси формують перед країнами виклики щодо підвищення конкурентоспроможності та ефективності національної економіки.

Особливість перебігу етапу Індустрії 4,0, що розгортається нині, полягає у тому, що науково-технічний прогрес є основним джерелом змін та розвитку суспільства в цілому. У цьому контексті ІТ-сектор стає ключовим фактором конкурентоспроможності національної економіки, оскільки його функціонування має безпосередній вплив на рівень інноваційного розвитку, залучення інвестицій та формування іміджу країни в глобальному інформаційно-комунікаційному просторі. Ефективність функціонування ІТ-сектора залежить у першу чергу від релевантної новітнім викликам стратегії розвитку та взаємодії з іншими секторами економіки. Тому актуальним стає питання щодо особливої ролі ІТ-сектора в контексті стратегій підвищення конкурентоспроможності національної економіки як на світовому, так і на рівні окремих країн, зокрема України.

Постановка завдання. Проблематика ролі інформаційно-комунікаційних технологій як передумови та фактора розвитку національних економік в новітню добу знаходить своє розкриття у цілому спектрі публікацій як вітчизняних, так і зарубіжних науковців. Зокрема, серед вітчизняних дослідників питання секторальних аспектів цифрової трансформації стали фокусом досліджень М. Дубини, К. Ковтонюк, Л. Лігоненко, О. Сенкевича, та ін. Оцінка всеосяжних соціальних, економічних, політичних наслідків динамічного та розвитку ІТ – сектору як драйвера суспільних трансформацій відображено в працях А. Росса, Ф. Фекрі, М. Саїде, К. Шваба, Дж. Сміта та багатьох інших.

Наразі серед досліджень у даній сфері потребують вирішення питання щодо спроможності економік, які традиційно позиціонуються як постачальники на світові ринки сировинних низькотехнологічних продуктів, зламати сформовані попередніми десятиліттями господарські пропорції та вийти на нову траєкторію економічного зростання, що відповідає постіндустріальній епосі. Ураховуючи динамічний характер змін, який властивий новітньому етапу розвитку, адаптивного осмислення з огляду сучасних викликів потребують питання ролі ІТ-сектору України в контексті потенціалу впливу на трансформацію усталеної структури виробництва та зовнішнього сектору.

Метою статті є розкриття ролі ІТ-сектору у підвищенні конкурентоспроможності національної економіки в контексті глобальних трендів цифрової трансформації.

Для досягнення поставленої мети використано *методи* аналізу та синтезу, елементи інституційного підходу, компаративного аналізу на основі даних національних та міжнародних статистичних служб, міжнародних рейтингів.

Результати. ІТ - сектор в багатьох державах світу розглядається в якості драйвера підвищення конкурентоспроможності національної економіки. ІТ-кластер є одним із ключових факторів розвитку інноваційної економіки перш за все в країнах з високим рівнем інформатизації. Масштаби ІТ сектору як на рівні держав, так і на рівні світової економіки демонструють суттєве зростання як за обсягами, так і з огляду темпів зростання. ІТ-послуги є частиною більш значного ширшого ринку ІТ, включно з послугами, пристроями, корпоративним програмним забезпеченням і системами центрів обробки даних. У 2019 році глобальні витрати на ІТ-послуги вперше перевищили один трильйон доларів США. Витрати трохи знизилися 2020 року і знову набрали обертів 2021 року завдяки прискоренню процесу цифровізації підприємств. З огляду регіональних витрат на ІТ-послуги, на Північну Америку та Азію припадало 67 відсотків світових витрат на ІТ у 2021 році. Навпаки, витрати на ІТ-послуги в Латинській Америці зберігають постійну частку в шість відсотків з 2019 року [5].

Глобальні витрати на інформаційні технології (ІТ) на пристроях, включно з ПК, планшетами, мобільними телефонами, принтерами, а також на системи центрів оброблення даних, корпоративне програмне забезпечення та послуги зв'язку, у 2021 році становили 4,26 трильйона доларів США. За оцінками експертів, вони збільшилися до приблизно 4,43 трлн доларів США у 2022 році та за прогнозами зростуть до 4,66 трлн доларів США у 2023 році [6]. Безумовно, найбільшими світовими виробниками ІТ послуг є компанії із держав із сформованими ІТ кластерами. Примітно, що річний дохід ІТ-компаній лідерів більший, ніж все ВВП України.

Так у 2022 році дохід Microsoft склав близько 161 мільярда доларів США, що зробило її найбільшою у світі компанією, що надає ІТ-послуги. Інші великі фірми на ринку ІТ-послуг включають IBM з доходом понад 57 мільярдів доларів США, за нею йдуть Accenture і Oracle [7]

Вказуючи на секторальні пріоритети глобального ринку ІТ-послуг, виділимо у першу чергу ринок штучного інтелекту (ШІ). Світовий ринок штучного інтелекту, оцінюваний у 142,3 мільярда доларів США станом на 2023 рік, продовжує зростати за рахунок припливу інвестицій, які він отримує. З 2020 по 2022 рік загальні щорічні корпоративні глобальні інвестиції в стартапи ШІ збільшилися на п'ять мільярдів доларів США, що майже вдвічі перевищує попередні інвестиції, причому більша частина цих інвестицій надходить з приватного капіталу американських компаній. Найостанніші компанії, що займаються штучним інтелектом, - це всі компанії, що займаються машинним навчанням і чат-ботами, які фокусуються на взаємодії людини з машинами.

В Україні ІТ-кластер, хоч і не досяг таких вражаючих результатів, як до прикладу згадувані американські гіганти, став досить значущим сектором економіки, що забезпечує створення нових робочих місць та забезпечує утримання економіки країни від повної руйнації. За даними ІТ Research Resilience, у 2022 році ІТ-компанії нараховували 228 тис. спеціалістів, вони сплатили у бюджет 32,2 млрд грн. Це на 16% (або на 4,4 млрд грн) більше, ніж у 2021-му. Також стало більше фізичних осіб-підприємців, що платять податки за КВЕД в ІТ [8]. ІТ-кластер української економіки має значні перспективи для розвитку та розширення, що створює додаткові можливості для підвищення конкурентоспроможності національної економіки у світі. Частка ІТ – послуг за 2022 рік досягла рекордних 45% від сукупної вартості експорту послуг, відтак можна з певним обережним оптимізмом вести мову про перспективи набуття Україною іміджу держави, що має інноваційний потенціал.

ІТ-сектор знаходиться в епіцентрі глибинних змін, які має отримати економіка індустріального типу у напрямку постіндустріальних змін. Мова йде також про великомасштабні перетворення через так звану цифрову трансформацію. Цифрова трансформація у першу чергу означає впровадження цифрових технологій для перетворення бізнес-процесів і послуг з нецифрових на цифрові. Це включає в себе, серед іншого, переміщення даних у хмару, використання технологічних пристроїв та інструментів для зв'язку та спільної роботи, а також автоматизацію процесів. За оцінкою експертів, за попередніми даними, у 2022 році витрати на цифрову трансформацію досягли 1,6 трлн доларів США. Прогнозується, що до 2026 року глобальні витрати на цифрову трансформацію досягнуть 3,4 трлн доларів США[6].

Що прискорює цифрову трансформацію? Зростання запиту держав на цифрову трансформацію зумовлене низкою сприятливих факторів. Серед них нещодавня пандемія COVID-19, яка спонукала до збільшення частки дистанційної роботи та фріланса, а відтак значно збільшила темпи цифрової трансформації в компаніях та організаціях по всьому світу у 2020-2021 рр. Інші сприятливі причини охоплюють споживчий попит і необхідність не втрачати свій статус щодо конкурентів, адже використання технологій для цифрової трансформації робить компанії та організації більш гнучкими в реагуванні на турбулентні ринки і розширює можливості інновацій, роблячи їх тим самим більш стійкими.

Реалізація стратегій підвищення конкурентоспроможності національної економіки з використанням ІТ-кластера передбачає розвиток інноваційної економіки, розширення експорту ІТ-послуг, підвищення якості та кількості випускників вищих технічних навчальних закладів. Важливим етапом є створення умов для підвищення якості життя населення через розвиток інформаційної та комунікаційної інфраструктури, забезпечення доступу до новітніх технологій та послуг.

Достатньо ілюстративними є компаративні дослідження рівня міжнародної конкурентоспроможності національного ІТ-сектора, які є складовою Глобального інноваційного індексу (Global Innovation Index, GII). Якщо порівнювати сучасний статус України в глобальному вимірі згідно GII 2022, то за останні два роки він не був прогресуючим (табл. 1).

Разом з тим, на тлі інших держав Східної та Центральної Європи цілком чітко виявляється більш високий рівень експортоорієнтованості вітчизняного сектору ІТ-послуг. Це вказує, з одного боку, на вагому роль зовнішніх ринків, а з іншого, здатність конкурувати із іншими постачальниками.

Успішний розвиток ІТ-кластера вимагає створення сприятливого інвестиційного клімату, урядової підтримки та розвитку інфраструктури, що є великою проблемою для української держави[10-11].

Для прикладу приведемо низку фактів, які вказують на те, що інституційна підтримка дійсно є важливим інструментом формування ІТ-сектору в різних країнах світу. Так, у Молдові сформовано Innovation Technology Park для стимулювання діяльності ІТ-компаній. Його резидентів оподатковують єдиним 7-відсотковим податком замість сімох податків, включаючи податок із зарплати, внески на соціальне та медичне страхування, податок на дохід від профільної діяльності. У свою чергу, Польща пропонує відносно низьку (9% замість 19%) ставку корпоративного податку для малих компаній (з оборотом до 2 млн євро на рік) або режим "Естонський СІТ" (податок на виведений капітал), який не передбачає систематичного оподаткування прибутку компанії. З 2022 року програмісти можуть скористатися зниженими ставками єдиного податку на доходи – 12% (у 2021 році було 15%) та 8,5%[12].

**Індикатори рівня конкурентоспроможності ІТ-сектора окремих країн
Центральної та Східної Європи з огляду Global Innovation Index, 2022**

Table 2

**Indicators of the competitiveness of the IT sector selected countries of Central and
Eastern Europe according to the Global Innovation Index, 2022**

Показники	Країни				
	Польща	Румунія	РФ	Україна	Чехія
Загальний рейтинг країни в GII, 2021 (місце серед 110 країн-респондентів)	36	43	50	48	27
Загальний рейтинг країни в GII, 2022 (місце серед 132 країн-респондентів)	42	56	46	75	38
Рейтинг в категорії «Інформаційно-комунікаційні технології» (ІКТ), 2022	43	68	34	63	54
Експорт послуг ІКТ, % від загального обсягу торгівлі (2022)	3,0	7,6	1,7	8,5	3,1
Імпорт послуг ІКТ, % від загального обсягу торгівлі (2022)	1,9	3,2	1,7	1,2	1,7

Джерело: сформовано авторами на основі[9]

В Україні наявні всі передумови для створення розвитку сектора інформаційних технологій та формування ІТ-кластера. Зокрема, мова йде про висококваліфікований кадровий потенціал, наявність інфраструктури та, в певній мірі, елементи підтримки держави.

Додатковим потужним драйвером розвитку ІТ сектору в умовах активної інтеграції національних економік в систему світогосподарських зв'язків виступає не лише внутрішні чинники, не менш вагому, а інколи і визначальну, роль відіграють екзогенні детермінанти, зокрема попит компаній-нерезидентів на ІТ-послуги вітчизняного бізнесу. Стала реалізація ІТ-послуг на міжнародні ринки призводить до динамічного притоку валютних коштів як зовнішнього ресурсу та подальшого розвитку сектору, ускладнення структури пропонованих послуг. Підвищення рівня їх якості. Варто ураховувати, що наразі на світовому ринку ІТ – послуг точиться запекла боротьба між державами-продуцентами, не менш жорстка, ніж на товарних ринках. Україна виборює свою частку ринку серед інших держав-експортерів. Показовими в цьому є індикатори динамічного нарощування обсягів доходу від експорту ІТ-послуг Україною та деякими іншими країнами Центральної та Східної Європи, що представлено в табл. 2.

Обсяги експорту ІТ-послуг України та окремих країн Центральної та Східної Європи, млрд дол США
Export volumes of IT services in Ukraine and selected countries of Central and Eastern Europe, USD billion

Країни	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Польща	4,2	4,4	5,3	6,4	8,0	8,6	9,4	11,6
Румунія	3,1	3,0	3,7	4,5	5,7	6,3	7,0	8,3
РФ	4,5	3,9	3,9	4,7	5,3	5,5	5,9	7,2
Україна	2,0	2,1	2,3	2,8	3,5	4,3	5,2	7,2
Чехія	2,9	2,7	3,2	3,8	4,3	4,6	5,2	6,3

Джерело: розроблено авторами на основі[4,13]

Згідно даних Євростату, лідируючі позиції за обсягами наданих для нерезидентів ІТ-послуг серед представлених країн-конкурентів станом на 2021 рік утримує Польща. Відчутну конкуренцію складає ІТ-сектор Румунії. Вітчизняним фахівцям вдається демонструвати значну динаміку продаж, що перевищує вихідні дані більше ніж втричі.

Задля досягнення подальшого успіху та утримання високої динаміки в розвитку та продажах, необхідно вирішити кілька нагальних ключових проблем, таких як недофінансування сектору через інвестиції як національних компаній, так і нерезидентів, брак послідовної чіткої стратегії розвитку кластеру з боку держави.

Розвиток ІТ- сектору в Україні потенційно може стати одним із ефективних інструментів підвищення конкурентоспроможності національної економіки, проте для досягнення успіху необхідно здійснити низку вагомих дій та кроків, які дозволять здійснити всеохоплюючу цифровізацію національного економічного розвитку та позбавитися статусу постачальника низькотехнологічних товарів та ресурсів на світові ринки.

Висновки. Розвиток ІТ-сектору в умовах розгортання Індустрії 4,0 є важливим фактором підвищення міжнародної конкурентоспроможності національної економіки. Це зумовлено його впливом на економічне зростання, інновації, зайнятість та експорт, загальним позитивним макроекономічним ефектом на всі сфери та сектори національного господарства

Розвиток ІТ- сфери потребує певних організаційних та інституційних умов для функціонування, зокрема через формування ІТ- кластерів. При цьому важливим є урахування специфіки кожної країни, включаючи рівень розвитку економіки, науково-технічний потенціал, регуляторне середовище та інші фактори. Успіх розвитку ІТ-кластерів залежить від належного врахування цих факторів, ступеню розвитку публічно-приватного партнерства, доступу до ресурсів та сприяння взаємодії між учасниками кластеру.

Аналіз новітніх глобальних трендів щодо розвитку ІТ-сектору засвідчив, що лідерами у цій галузі є здебільшого економічно розвинені країни. Успішний розвиток цього високотехнологічного сектору сучасної економіки залежить також від наявності висококваліфікованих кадрів, доступу бізнесу до фінансування, сприятливої екосистеми, співпраці між бізнесом, владою та науково-дослідними установами. Україна має потенціал розвитку ІТ-кластерів, що може сприяти підвищенню її конкурентоспроможності. Адже саме ІТ сектор став галуззю, що забезпечила стійке знаходження валютних ресурсів від експорту навіть в умовах війни.

Теоретична значимість дослідження полягає у розробці методологічних положень щодо необхідності та можливості трансформації концепту економічного зростання для економік відкритого типу: від орієнтації на природні ресурси та дешева робочу до інноваційно орієнтованої економіки. Практична цінність наукових розробок відповідного спрямування зумовлена визначенням комбінаторного впливу факторів як ендогенного, так і екзогенного походження для забезпечення модернізації регуляторної політики щодо ІТ-сектору в Україні.

Подальші наукові пошуки у даному напрямку досліджень можуть полягати у розгляді регуляторних механізмів підтримки та збереження статусу резидента підприємствами ІТ-сектору України в умовах активної релокації вітчизняного бізнесу за її межі.

1. Губський О.І., Мельник І.М., Красільников О.В. Інноваційні аспекти розвитку інформаційно-комунікаційних технологій в Україні. *Економічний аналіз*. 2017. Вип. 26. С. 92-99.
2. Грушевська В.В., Єпіфанова О.Є. Моделювання та оцінка інноваційного розвитку на основі індексу конкурентоспроможності країни. *Економіка промисловості*. 2017. № 1 (77). С 5-16.
3. Новицька Ю., Сержанова М. Роль ІТ-кластерів у розвитку цифрової економіки України. *International Journal of Innovation, Management and Technology*. 2020. Vol. 12, № 2. С. 80-86.
4. Статистика зовнішнього сектора. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-external#1> (дата звернення: 12.04.2023)
5. Technology and Innovation Report. 2023. URL: https://unctad.org/system/files/official-document/tir2022_en.pdf (дата звернення: 12.04.2023)
6. Information technology (IT) spending forecast worldwide from 2012 to 2023. URL: <https://www.statista.com/statistics/268938/global-it-spending-by-segment/#statisticContainer> (дата звернення: 12.04.2023)
7. Leading information technology (IT) companies worldwide in 2022. URL: <https://www.statista.com/statistics/479308/it-services-provider-revenue-ranking/> (дата звернення: 12.04.2023)
8. IT Research Resilience. URL: <https://itcluster.lviv.ua/projects/it-research/> (дата звернення: 12.04.2023)
9. Global Innovation Index 2022. URL: <https://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/wipo-pub-2000-2022-en-main-report-global-innovation-index-2022-15th-edition.pdf> (дата звернення: 12.04.2023)
10. Мельник А.В., Стецько І.В. Розвиток ІТ-кластера в Україні: потенціал, тенденції, виклики. *Економіка, управління та адміністрування*. 2019. № 4(87). С. 57-63.
11. Михайленко Д., Максимова О. Innovation Management in IT Clusters: Case of Ukraine. *Proceedings of the International Conference on Industrial Engineering and Operations Management*, 2019. P. 1535-1543.
12. Черкашин В. Зберегти і захистити ІТ-успіх України. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/12/14/694961/> (дата звернення: 12.04.2023)
13. Services trade by broad economic categories. URL: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/EXT_SER_BEC01/default/table?lang=en (дата звернення: 12.04.2023)

References

1. Gubsky, O.I., Melnyk, I.M., and O.V.Krasilnikov. "Innovative aspects of the development of information and communication technologies in Ukraine." *Economic analysis: coll. of science pr.*, issue 26, 2017, pp. 92-99.
2. Hrushevska, V.V., and O.E.Epifanova. "Modeling and assessment of innovative development based on the country's competitiveness index." *Economics of industry*, no. 1 (77), 2017, pp. 5-16.
3. Novytska, Yu., and M. Serzhanova. "The role of IT clusters in the development of the digital economy of Ukraine." *International Journal of Innovation, Management and Technology*, vol. 12, no. 2, 2020, pp. 80-86.
4. "External sector statistics." National Bank of Ukraine, bank.gov.ua/ua/statistic/sector-external#1 Accessed 12 April 2023.
5. Technology and Innovation Report. 2023. URL: https://unctad.org/system/files/official-document/tir2022_en.pdf Accessed 12 April 2023.
6. "Information technology (IT) spending forecast worldwide from 2012 to 2023." Statista, www.statista.com/statistics/268938/global-it-spending-by-segment/#statisticContainer Accessed 12 April 2023.
7. "Leading information technology (IT) companies worldwide in 2022." Statista, www.statista.com/statistics/479308/it-services-provider-revenue-ranking/ Accessed 12 April 2023.

8. "IT Research Resilience." itcluster.lviv, itcluster.lviv.ua/projects/it-research/ Accessed 12 April 2023.
9. "Global Innovation Index 2022." World Intellectual Property Organization, www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/wipo-pub-2000-2022-en-main-report-global-innovation-index-2022-15th-edition.pdf Accessed 12 April 2023.
10. Melnyk, A.V., and I.V.Stetsko. "Development of the IT cluster in Ukraine: potential, trends, challenges." *Economy, management and administration*, no. 4(87), 2019, pp. 57-63.
11. Mykhaylenko, D., and O. Maksimova. "Innovative ecosystem in Ukraine: an example of IT clusters". *Advances in Design, Simulation and Manufacturing IV*, 2019, pp. 359-370.
12. Cherkashyn, V. "Preserve and protect the IT success of Ukraine." epravda, www.epravda.com.ua/columns/2022/12/14/694961/ Accessed 12 April 2023.
13. "Services trade by broad economic categories." ec.europa, ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/EXT_SER_BEC01/default/table?lang=en Accessed 12 April 2023.

УДК 328.185:35.072.23(477)

doi: 10.15330/apred.2.19.214-222

Когут-Ференс О.І.¹, Дирів Р.В.²

ПОНЯТТЯ КОРУПЦІЙНИХ СХЕМ ТА ШЛЯХИ БОРОТЬБИ З НИМИ В УКРАЇНІ

Прикарпатський національний університет імені
Василя Стефаника,
Міністерство освіти і науки України,
Кафедра міжнародних економічних відносин,
вул. Шевченка, 57, м. Івано-Франківськ,
76000, Україна,
¹тел.: 0972955773,
e-mail: oksana.kohut_ferens@pnu.edu.ua,
ORCID: 0000-0001-6015-5205

²тел.: 0977808663,
e-mail:delikat064@gmail.com,
ORCID: 0009-0001-5203-1218

Анотація. Корупція - одне з найнебезпечніших для суспільства та держави явищ. Вона підриває авторитет державного апарату, дискредитує його діяльність, руйнує основні принципи, на котрі спирається будь-яка демократична держава, а саме: принцип рівності громадян перед законом, справедливості, неупередженості правосуддя, захищеності людини правоохоронними структурами від різного роду протиправних посягань і свавілля чиновників та ін. Крім цього, корупція завдає державі значної економічної та політичної шкоди, серйозно гальмує економічний розвиток суспільства. Корупція в Україні зводить практично нанівець потенційну ефективність будь-яких економічних та соціальних програм держави, результативність управлінських рішень. Ще Г. Гегель зазначав, що частина державної влади, яку придбав для себе окремих індивідуум, втрачена для влади загальної.

Корупція - поняття глобальне й міждисциплінарне. А саме явище впливає на всі сфери життя суспільства - від знецінення освіти та моральних принципів до сповільнення економічного розвитку та підриву демократичних процесів.

Отже, актуальність боротьби з корупцією для всіх країн є очевидною. Деякі країни досягли значних успіхів та змогли вибудувати потужну антикорупційну систему із незалежних інституцій. Деякі попри всі старання займають відносно низькі позиції у світових рейтингах, через недостатню політичну волю, а є і такі країни, в яких це явище проникло в усі щілини